

Heini Haapamäki ja Sanna Holma

Omavalvontasuunnitelma

Omatoimista laadun varmistamista varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Heini Haapamäki ja Sanna Holma

Työn nimi: Omavalvontasuunnitelma – Omatoimista laadun varmistamista varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 41

Liitteiden lukumäärä: 4

Uudistettu laki yksityisistä sosiaalipalveluista velvoittaa yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan laatimaan toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelman tarkoituksena on toimia palvelun tuottajan omatoimisen laadun varmistamisen tukena ja se tulee laatia yksikkökohtaisesti. Opinnäytetyön tavoitteena oli koota omavalvontasuunnitelma Steinerpäiväkoti Pajulinnulle. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin ensin yleisesti laatua, laadunhallintaa sekä – arviointia. Pyrimme myös käsittelemään näitä aiheita varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön osana kehitimme ja toteutimme Steinerpäiväkoti Pajulinnulle toiminnan laajuuden edellyttämä omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma koostuu toiminta- ja menettelyohjeista, jotka on laadittu palvelun laadun sekä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Etsimme, päivitimme ja keräsimme tarvittavat tiedot sekä ohjeet omavalvontasuunnitelmaan. Kehittämishanke toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Steinerpäiväkoti Pajulinnun henkilöstön kanssa.

Kehittämistyömme edetessä huomasimme, että omavalvontasuunnitelma antaa yksityiselle sosiaalipalveluntuottajalle mahdollisuuden tarkastella omaa toimintaansa kriittisesti. Jokapäiväisten käytäntöjen ja menettelytapojen kuvaaminen edellyttää palveluntuottajalta reflektointia sekä mahdollisten epäkohtien tunnistamista. Omavalvontasuunnitelman avulla voidaan myös havaita toiminnan kehittämistarpeita. Henkilökunnan sitoutuminen on ehdoton edellytys toimivan omavalvonnan toteutumiselle. Omavalvontasuunnitelmaa on myös päivitettävä aina tarvittaessa.

Avainsanat: omavalvontasuunnitelma, omavalvonta, laatu, varhaiskasvatus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social services

Author/s: Heini Haapamäki and Sanna Holma

Title of thesis: Self-control plan – Self-acting quality ensuring in early upbringing

Supervisor(s): Katariina Perttula

Year: 2013

Number of pages: 41

Number of appendices: 4

Recently renewed law of private social services obligates every producer of private services to create self-control plan. It is made for to ensure adequate action. The main purpose of it is to obligate private service producers to monitor and guarantee the quality of their services. Self-control plan must be formed specifically for every unit. The aim of this study was to collect self-control plan for the Steiner day care centre called Pajulintu. In the theoretical part, we are handling first concepts of quality, quality control and quality evaluation generally. After that, they are viewed also from substances and perspective of early upbringing.

The development project of this study was to develop and create self-control plan to Steiner day care centre Pajulintu as required. Self-control plan consists of instructions and guidelines, which are formed to ensure quality of services and security of customers. We searched, updated and gathered the information and instructions needed in the self-control plan. The development project was accomplished in tight cooperation with Steiner day care centre Pajulintu and its employees.

During the development project we noticed that self-control plan gives opportunity to producer of private social services to critically re-examine its own practice. To describe daily customs and policies requires lot of reflection from employees and recognizing possible faults. By the aid of self-control plan employees can detect improvements in their action. Commitment of personnel is the key to proper self-control. Self-control plan must be updated when necessary.

Keywords: self-control plan, self-control, quality, early upbringing

SISÄLTÖ	4
Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	8
2.1 Steinerpäiväkoti Pajulintu	8
2.2 Omavalvonta osana laadukasta päivähoitoa	10
3 LAATU	11
3.1 Laatu varhaiskasvatuksessa.....	11
3.2 Laatua määrittävät lait, säädökset ja linjaukset varhaiskasvatuksessa.....	13
3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma osana laatua ja laadun kehittämistä	14
4 LAADUNHALLINTA	15
4.1 Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa	15
4.2 Laadun arviointi osana laadunhallintaa.....	16
4.3 Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa	17
5 OMAVALVONTA.....	19
5.1 Omavalvontasuunnitelma	20
5.2 Omavalvontasuunnitelman sisältö	21
5.2.1 Omavalvonnan toteuttamista koskevat toimintaohjeet.....	21
5.2.2 Palvelun sisältöä ja prosesseja koskevat laatuvaatimukset.....	23
5.2.3 Toimintaa ohjaavat menettelyohjeet	25
5.3 Omavalvontasuunnitelman seuranta, ohjaus ja neuvonta	26
6 OMAVALVONTASUUNNITELMAN KEHITTÄMINEN STEINERPÄIVÄKOTI PAJULINTUUN	27
6.1 Aiheen valinta ja suunnittelu	27

	5
6.2 Taustatyö	29
6.3 Omaevalvontasuunnitelman työstäminen	30
6.3.1 Asiakaspalaute	31
6.3.2 Omaevalvontasuunnitelman rakenne	32
6.3.3 Henkilökunnan perehdyttäminen omaevalvontasuunnitelmaan.....	34
6.4 Yhteistyö	35
7 POHDINTA	36
LÄHTEET	39
LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Yksityisten sosiaalipalvelujen laatuun ja laadukkaaseen päivähoitoon kiinnitetään koko ajan enemmän huomiota. Laatutyöskentely sekä tuotettavan palvelun laadukkuuden osoittaminen voivat toimia myös markkinointikeinona ja siten saada asiakkaat valitsemaan juuri kyseisen palveluntuottajan tarjoaman palvelun. Yksityisten palveluntuottajien ja palvelujen lisääntyä on tehty lakimuutos, jolla pyritään vastaamaan nopeasti muuttuvaan palvelurakenteeseen. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (2011/922) velvoittaa yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan laatimaan omavalvontasuunnitelman tuotettavan palvelun laadun varmistamiseksi.

Omavalvonta on palvelun tuottajan omatoimista laadun varmistusta, jota ohjaa lainsäädäntö sekä valvontaohjelmissa määritellyt laatuvaatimukset. Myös palveluntuottajan on itse asetettava omalle toiminnalleen laatutavoitteet. Omavalvontasuunnitelma on niiden toteutumisessa ja toteutumisen seurannassa tarpeellinen apuväline. Omavalvontasuunnitelma laaditaan aina yksikkökohtaisesti ja siihen kirjataan palvelujen laadun varmistamiseksi ja parantamiseksi laaditut menettelyohjeet. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on antanut 1.3.2012 voimaan tulleen määräyksen omavalvontasuunnitelman sisällöstä.

Opinnäytetyömme on Steinerpäiväkoti Pajulinnulle toteutettu kehittämishanke, jonka tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa päiväkodille omavalvontasuunnitelma yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kehittämistyömme tärkein tavoite oli tehdä omavalvontasuunnitelmasta päiväkodille toimiva työväline jokapäiväiseen käyttöön. Tämän vuoksi yhteistyö päiväkodin henkilökunnan kanssa oli erittäin tärkeää ja halusimmekin tuoda heidän näkemyksensä ja osaamisensa esiin sekä huomioida heidän toiveensa omavalvontasuunnitelman rakenteeseen ja ulkoasuun liittyen. Yhteistyö oli tiivistä ja toimivaa. Sen tuloksena saimme koottua Steinerpäiväkoti Pajulinnulle kattavan omavalvontasuunnitelman.

Työmme alussa kuvaamme kehittämistyömme lähtökohdat. Opinnäytetyömme teoriaosuus koostuu käsitteistä, joiden koemme liittyvän läheisesti omavalvontasuunnitelmaan. Teoriaosuudessa pyrimme lyhyesti kuvaamaan laatua ja laadunhallintaa käsitteinä sekä laadukasta varhaiskasvatusta. Omavalvonnasta ja oma-

valvontasuunnitelmasta sisältöineen kerromme tarkemmin erillisessä luvussa. Lopuksi kuvaamme opinnäytetyön prosessin ja omavalvontasuunnitelman työstämisen.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämän kehittämistyön tarkoitus oli kehittää ja koota Steinerpäiväkoti Pajulinnulle omavalvontasuunnitelma, joka vuonna 2011 uudistetun lain yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) mukaan vaaditaan jokaiselta yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajalta. Omavalvontasuunnitelman tarkoitus on varmistaa toiminnan ja tuotettavan palvelun asianmukaisuus. Siinä todennetaan hyvät käytänteet sekä menettelyohjeet, joiden mukaan toimimalla pyritään varmistamaan toiminnan laadukkuus. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan kattavasti palveluntuottajan toiminta ja se voikin toimia eräänlaisena käyntikorttina, jolla toimintaa voidaan markkinoida.

Kehittämistyömme ensisijaisena tavoitteena oli luoda Steinerpäiväkoti Pajulinnulle laaja, kattava ja toimiva työväline, jolla he voivat tuoda esiin oman toimintansa laadukkuutta. Koska omavalvontasuunnitelmaa voidaan käyttää myös tuotettavan palvelun markkinoinnissa, oli yhtenä tärkeänä tavoitteena tehdä siitä heidän näköisensä. Siksi päädyimme esimerkiksi muokkaamaan Valviran laatimasta omavalvontasuunnitelman pohjasta juuri Steinerpäiväkoti Pajulinnun tarpeisiin sopivan. Kehittämistyötä on tehty tiiviissä yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa, jotta saisimme varmasti heidän näkemyksensä tuotua esiin parhaalla mahdollisella tavalla.

2.1 Steinerpäiväkoti Pajulintu

Steinerpäiväkoti Pajulintu on Seinäjoen seudun steinerpäiväkotiyhdistys ry:n ylläpitämä yksityinen päiväkotitoiminta, joka on aloittanut toimintansa vuoden 1990 alussa. Päiväkoti on sijainnut nykyisessä paikassaan, Seinäjoen Huhtalan kaupunginosassa vuodesta 2000 lähtien. Pääosin hengittävistä, luonnonmukaisista materiaaleista rakennettu puutalo on jaettu kolmen eri lapsiryhmän käyttöön. Tavoitteena on pitää lapsiryhmät pieninä. Steinerpäiväkoti Pajulinnussa toteutetaan steinerpedagogisia sekä varhaiskasvatuksen yleisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen lisäksi Pajulintu järjestää steinerpedagogista esiopetusta opetushallituksen vahvistaman

esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet huomioiden. Järjestettävä esiopetus on maksutonta. (Seinäjoen seudun steinerpäiväkotiyhdistys ry 2011, 3-5.)

Vuonna 2012 Steinerpäiväkoti Pajulinnussa on 35 kokopäivähoitopaikkaa. Henkilökunta koostuu viidestä kasvatushenkilöstä, joiden lisäksi päiväkodissa työskentelevät päiväkotiapulainen, keittäjä-emäntä sekä opiskelija- ja työharjoittelijoita. Vakiuisessa työsuhteessa olevilta työntekijöiltä vaaditaan steinerpedagogiikkaan perehdyttävää koulutusta, sillä Steinerpäiväkodin nimenkäyttöoikeus edellyttää henkilöstöltä riittäviä tietoja steinerpedagogiikasta.

Steinerpäiväkoti Pajulinnulla on ostopalvelusopimus sekä Seinäjoen kaupungin, että Ilmajoen kunnan kanssa ja päivähoitomaksut määräytyvät yleisten päivähoitomaksuohjeiden mukaisesti. Vanhemmat valitsevat Steinerpäiväkoti Pajulinnun usein siksi, että kokevat sen kasvatuskäytännöt lapsilleen sopiviksi. Osa puhuttelevat päiväkodissa käytettävät luomuelintarvikkeet tai päiväkotirakennuksen ekologisuus. Päiväkoti on kuitenkin kaikille perheille mahdollinen vaihtoehto ja sinne voi hakea ympäri vuoden. (Seinäjoen seudun steinerpäiväkotiyhdistys ry 2011, 3-4.)

Rudolf Steinerin esille tuomat kasvatusvirikkeet luovat pohjan steinerpedagogiselle varhaiskasvatukselle. Varhaiskasvatuksessa pyritään edistämään lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja luomaan lapsen inhimilliselle kasvulle, kehitymiselle ja oppimisen edellytyksille tukeva pohja. Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on lapsen koko olemus, joka sisältää tahdon, tunteen ja ajattelun voimat yhteen liittyneinä. Fyysinen kasvu ja sen muotoutuminen ovat varhaiskasvatuksessa keskeisiä asioita, sillä se vaikuttaa olennaisesti ihmisen myöhempään terveyteen. Steinerpedagoginen varhaiskasvatus ohjaa toiminnallisuuteen ja huomioi lapsen luontaiset kasvuvaiheet. Leikki, sadut, toiminnallisuus ja rytmisyys ovat keskeisessä asemassa steinerpäiväkodin arjessa. (Aittokallio, 2006. 2.)

2.2 Omavalvonta osana laadukasta päivähoitoa

Omavalvonnan toteuttaminen ei edellytä toimintayksiköltä erillisen laadunhallintajärjestelmän käyttöä, vaikka omavalvonta ja laatu liittyvätkin läheisesti toisiinsa. Nimensä mukaisesti omavalvonta on palveluntuottajan omatoimista valvontaa, jolla toiminnan laadukkuus ja lainsäädännön sekä valvontaohjelmien vaatimusten toteutuminen pyritään varmistamaan. (Valvira ohje 7/2012, 3-5.) Tärkeä osa omavalvontaa ja myös laadukasta päivähoitoa on riskien ja epäkohtien tunnistaminen sekä niiden ennakointi. Omavalvontasuunnitelmassa on kirjattuna toimintaohjeet riski- tai vaaratilanteen varalle sekä suunnitelma, jonka avulla jo tapahtuneesta tilanteesta voidaan ottaa opiksi ja toimintaa kehittää siitä saadun tiedon perusteella. Steinerpäiväkoti Pajulinnun laatutekijät ja laadukkaan päivähoidon toteuttaminen sekä toteutumisen varmistaminen on kirjattu omavalvontasuunnitelmaan.

Omavalvonta on tärkeä osa laadunhallintaa ja sen avulla toiminnan laadukkuutta pyritään varmistamaan. Siksi käsittelemme työmme teoriaosuudessa myös laatua ja sitä ohjaavia tekijöitä, sekä laadun hallintaa ja arviointia.

3 LAATU

Laatu käsitteenä muotoutuu siinä yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa kontekstissa, jossa sitä tarkastellaan, joten sille ei ole olemassa yhtä ainuttakaan määritelmää. Laadun käsite on jatkuvasti muuttuva ja sille on monenlaisia mahdollisia määritelmiä ja kriteereitä, jotka ovat yhteydessä kohteeseensa sekä siihen, mihin toiminnalla pyritään ja millaisia asioita pidetään tärkeinä. (Nummenmaa 2004, 81.) Salmela (1997, 24) kirjoittaa laadun kuvaavan palvelujen välitöntä onnistumista asiakkaan tarpeiden tyydyttämiseksi.

Sana laatu yhdistetään helposti johonkin hyvään sekä myönteiseen, vaikka se oikeastaan on sanana neutraali. Sillä tarkoitetaan jotain, joka on ominaista jollekin tai jonkun ominaispiirrettä. Eri näkökulmista tarkasteltuna laatu merkitsee eri asioita ja laadulla on aina jokin kohde esimerkiksi henkilö, esine tai työ. Laadun määrittely on sidoksissa henkilöön, paikkaan ja aikaan, joten jokainen määrittelee omalla tavallaan mitä laatu hänen mielestään on. (Outinen, Holma & Lempinen 1994, 13.)

3.1 Laatu varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen laadun määrittelyssä keskeinen näkökulma on oma kulttuurisesti muotoutunut päivähoitojärjestelmämme. Sitä ohjaavien lakien ja asetusten kautta yhteiskunta asettaa minimivaatimukset ja ohjeet varhaiskasvatuksen laadulle. Varhaiskasvatuksen laatua määriteltäessä on kuitenkin tärkeää tarkastella laatua laajasti eri näkökulmista. Varhaiskasvatuksen laatua voidaan jäsentää tutkimuksen ja teorian kautta eri laatutekijöihin. Varhaiskasvatuksessa laatua olisi tarkasteltava suhteessa eri tekijöihin, jotta lapsen olisi mahdollista kasvaa, kehittyä sekä oppia parhaalla mahdollisella tavalla. Varhaiskasvatuksen laatutavoitteet rakentuvat näiden eri näkökulmien kautta. Samalla kehittyä myös ideaalikuva siitä mihin toiminnan kehittämiseksi pyritään. (Hujala ym. 1999, 55-56.)

Laatu käsitteenä rakentuu useista osatekijöistä. Varsinaisen sisältönsä se saa vasta mietittäessä, minkälaista varhaiskasvatustoiminnan olisi oltava suhteessa eri tekijöihin, millaista on vanhempien kanssa tehtävä laadukas yhteistyö, tai millainen

on laadukas oppimisympäristö jne. Varhaiskasvatuksen laatu kytkeytyy siis käytännön toimintaan ja sille asetettuihin laadun määritteisiin, joiden avulla voidaan erottaa hyvä laatu huonosta. Laatua ei siis ole olemassa ilman ilmiötä, jota se koskee. (Hujala ym. 1999, 54.)

Varhaiskasvatuksen laadun katsotaan olevan arjen toimintaa, jota varhaiskasvattajat toteuttavat sekä arvioivat yhteistyössä lasten ja vanhempien kanssa. Heillä kaikilla on oma käsityksensä keskeisistä asioista varhaiskasvatuksen laadussa. Laatutyön etenemistä ja tekemistä edistävät yhteinen arvopohja sekä yhteinen näkemys lapsesta, kasvatuksesta ja oppimisesta. Eri kontekstit antavat siten eri merkityksiä varhaiskasvatuksen laadulle. Merkitykset voivat vaihdella esimerkiksi päivä-hoitomuodon, lapsen päivähoitossa oloajan tai erityisen tuen tarpeen mukaan. Näkökulma vaikuttaa erilaisiin merkityksenantoihin ja useimmiten varhaiskasvatuksen laadun tekijöitä onkin tutkittu sen mukaan onko arvioijana lapsi, vanhemmat vai henkilöstö. (Portell & Malin 2007, 12.)

Tutkimukset osoittavat lasten hyötyvän kokonaisvaltaisesti hyvästä päivähoitosta ja laadukas päivähoito onkin perheen ohella tärkeä lapsen hyvinvointiin ja kasvuun vaikuttava tekijä. Varhaiskasvatuspalveluiden laatu on yhteydessä lapsen kehittymiseen sekä hyvinvointiin, jolloin laadukkaassa päivähoitossa lapsen sosiaaliset, yhteistyö- ja kielelliset taidot kehittyvät paremmin kuin laadultaan huonommassa päivähoitossa. Laadukkaan päivähoiton ansiosta erityisen tuen tarve vähenee ja lapset selviävät päiväkodissa sosiaalisesti ja kognitiivisesti paremmin. Tämä heijastuu myös tulevaisuudessa esimerkiksi koulumaailmassa selviytymiseen. (Portell & Malin 2007, 12-13.)

Paikalliset rakenteelliset puitetekijät vaikuttavat sisällöltään laadukkaan päivähoiton toteutumiseen. Merkittävimpiä rakenteellisia edellytyksiä ovat henkilökunnan korkea koulutustaso, sopiva aikuinen-lapsi suhdeluku ja sopivan pieni lapsiryhmä. On myös todettu korkeasti koulutetun henkilökunnan osaavan reagoida lapsiin sensitiivisesti sekä kykenevän huomioimaan erilaisia lapsia. He ovat vastuuntuntoisempia suhteessa lapsiin ja toimivat työssään vähemmän ankarammin kuin vähemmän kouluttautuneet. Lapsi-ryhmän koko ja henkilöstömäärä suhteessa lasten määrään vaikuttavat henkilöstön laadun toteutumisen kokemuksiin, sekä lasten

kokemaan hyvään päivähoiton laatuun ja heidän omaan kehitykseensä. (Portell & Malin 2007, 13.)

3.2 Laatua määrittävät lait, säädökset ja linjaukset varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan perusteina voidaan pitää päivähoitoa sekä varhaiskasvatusta koskevia dokumentteja ja asiakirjoja, jotka ohjaavat laadunhallintaa sisältämänsä informaation ja tavoiteasettelun kautta. Lakien ja asetusten tarkoituksena on puolestaan normiohjata varhaiskasvatuksen laatua sekä säädellän sen toteutumista ja toteutuksen minimitasoa. Useat erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon lait ja asetukset säätelevätkin päivähoitoa, vaikka valtion normiohjaus on vähentynyt kuntien itsehallinnon lisääntyessä. (Alila & Parrila 2004, 12.)

Toiminnan minimivaatimukset määritellään lainsäädännön avulla. Varhaiskasvatusta ja sen toimintaa säätelevät päivähoitoa koskeva laki ja asetus (1973/36, 1973/239), sekä muut lasta ja perhettä koskevat säädökset esimerkiksi laki henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (2005/272), hallintolaki (2003/434), kuntalaki (1995/365), lastensuojelulaki (2007/417) ja perusopetuslaki (1998/628). Lapselle on säädösten mukaan tarjottava jatkuvat, turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet päivähoitossa ja päivähoitoon on huomioitava lapsen lähtökohdat sekä suotuisa kasvuympäristö. Säädöksissä määritellään myös päivähoitopaikan ja hoitoaikojen pysyvyys, sekä työntekijöiden riittävyys, kelpoisuusvaatimukset ja koulutuksen mukaiset pätevyudet. Myös yhteistyö kotien kanssa on yksi keskeisistä tavoitteista. (Portell & Malin 2007, 16.)

Yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet on määritelty Valtioneuvoston varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa. Linjausten painopisteinä ovat erityisesti varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttaminen, vanhempien ja henkilöstön välinen kasvatuskumppanuus sekä yhteistyö muiden lasten kasvua tukevien yhteistyötahojen kanssa. Linjausten avulla pyritään edistämään varhaiskasvatuksen sisällön sekä laadun kehittämistä lasten ja perheiden tueksi luodussa tuki- ja palvelujärjestelmässä. (STM 2002, 7.)

3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma osana laatua ja laadun kehittämistä

Varhaiskasvatuksen sisällön valtakunnallisena ohjauksen välineenä toimii Stake-sin laaja-alaisen työryhmätyöskentelyn tuloksena laadittu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Niiden tavoitteena on yhdenmukaistaa varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa. Toiminnan järjestämisen perusteiden yhdenmukaistamisella luodaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi ja ohjataan sisällöllistä kehittämistä. Tavoitteena on henkilöstön ammatillisen tietoisuuden lisääminen, vanhempien osallistaminen varhaiskasvatuksen palveluissa sekä lasta ja perhettä tukevan moniammatillisen yhteistyön lisääminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet yhdessä esi- ja perusopetuksen perusteiden kanssa muodostavat lapsen hyvinvointia, kasvua sekä oppimista valtakunnallisesti edistävän kokonaisuuden. (Stakes 2005, 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet koostuvat määritteistä, joilla kuvataan laadukkaan toiminnan edellytyksiä, varhaiskasvatusprosessia sekä vaikuttavuutta kuvaavista laadun määritteistä. Laadukkaan päivähoidon toteutumista ohjaavia keskeisiä asiakirjoja ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, joissa määritellään varhaiskasvatukseen liittyvät keskeiset periaatteet ja kehitysnäkymät. Varhaiskasvatussuunnitelma ja valtakunnalliset linjaukset toimivat sisällöllisen ohjauksen välineinä ja ovat lainsäädäntöön tukeutuvia, mutta suositusluontoisia, joten ne eivät ole sitovia normeja vaan niillä pyritään tiedolla ohjaamiseen. (Portell & Malin 2007, 16.)

4 LAADUNHALLINTA

Laadunhallinnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään saavuttamaan organisaation itselleen asettamat laatutavoitteet. Se koostuu toiminnan johtamisesta, suunnittelusta, arvioinnista sekä parantamisesta laatutavoitteiden saavuttamiseksi. Vastuu laadunhallinnasta kuuluu kaikille johdon tasoille, mutta koko työyhteisön on osallistuttava ja sitouduttava laadunhallinnan toteuttamiseen. (Outinen & Lindqvist 1999, 3.)

Laadunhallinta on koko organisaation toimintaan kohdistuva, laatua korostava näkökulma ja se muodostuu niistä vastuista, tehtävistä, prosesseista sekä toimintatavoista, jotka on varmistettava tavoitteiden saavuttamiseksi. Organisaation on toiminnallaan pystyttävä tyydyttämään erilaisten asiakkaiden tarpeet sekä vastattava myös yhteiskunnan taholta tuleviin vaatimuksiin. Laatutyöskentely tehostaa toimintaa sekä säästää henkilöstön voimavaroja taloudellisten voimavarojen lisäksi. (Holma, Outinen, Idänpään-Heikkilä & Sainio 2001, 7.)

Laadunhallinnan oikeanlaisella suunnittelulla, toteutuksella sekä jatkuvalla kehittämisellä tuetaan organisaation toiminta-ajatuksen strategioiden mukaista toteuttamista ja vapautetaan siten voimavaroja uuden suunnitteluun sekä tuleviin haasteisiin varautumiseen. Näin toimimalla voidaan myös ennaltaehkäistä virheitä ja siten välttyä niiden korjaamiselta sekä työn uudelleen tekemisestä johtuvalta voimavarojen tuhlaukselta. Hyvin suunniteltu ja toteutettu laadunhallinta auttaa organisaatiota kohtaamaan arkipäivän yllättäviä tai joustavuutta vaativia palvelutilanteita. (Holma ym. 2001, 7.)

4.1 Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa laadunhallinta on kiinteä osa jokapäiväistä työtä ja se sisältää yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen perusteiden pohdinnan, arvioinnin ja kehittämisen. Laadunhallinnalla tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa toimintatapaa, jonka avulla toimintaa arvioidaan ja kehitetään tavoitteiden suuntaisesti organisaation henkilökunnan ja hallinnon sekä lasten ja vanhempien kanssa yhteistyössä.

Yhteistyönä tapahtuva toiminnan perusteiden pohdinta toimii pohjana laadunhallinnan toteuttamiselle ja sitouttaa eri toimijat jatkuvaan laadunhallintaan. Se myös lisää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia varhaiskasvatuksen kehittämiseen. (Hujala ym. 1999, 56-57.)

Hujala ym. (1999, 71-76) kuvaavat varhaiskasvatuksen laadunhallintaa prosessina, joka voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on laadunhallinnan perusteiden pohdinta ja työhön sitoutuminen, jossa henkilökunta tarkastelee omaa työtään sekä yksikön toimintaa suhteessa laatuasiakirjoihin. Toinen vaihe on nimeltään laadunhallinnan suunnitelman laatiminen ja laatukriteerien rakentaminen. Tässä vaiheessa kirjataan tavoitteet, joihin laadunhallinnalla pyritään sekä laadunhallintaa edistävät konkreettiset toimenpiteet. Kolmannessa vaiheessa, joka on arvioinnin toteuttaminen, mietitään mitä arvioidaan ja miten. Tulosten avulla analysoidaan toiminnan vahvuudet ja heikkoudet, sekä valitaan kehittämiskohteet. Neljättä vaihetta kutsutaan toiminnan kehittämiseksi ja uudelleen arvioinniksi. Siinä toimintaa kehitetään sovitussa aikataulussa, kehityksen etenemistä seurataan ja arvioidaan, sekä lopuksi arvioidaan kehittämistoimen tulokset. On kuitenkin huomioitava, että toiminnan jatkuva kehittäminen edellyttää avoimuutta muutoksille.

4.2 Laadun arviointi osana laadunhallintaa

Arviointi on oleellinen osa laadunhallintaa, sillä laatua ei voi kehittää ilman laadun arviointia. Arvioinnilla määritetään asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä tunnistetaan oman toiminnan vahvuuksia ja samalla tuodaan esiin kehittämistarpeita. Arvioinnin tulee olla riittävän monipuolista ja toimintaa on arvioitava eri näkökulmista. Näkökulmia voivat olla esimerkiksi asiakas, henkilöstön osaaminen ja jakaminen, hoidon tulokset, palvelun ja prosessien sujuvuus, taloudellinen tehokkuus sekä yhteistyön onnistuminen. Erilaisia arvioinnin muotoja ovat muun muassa asiakasarviointi, itsearviointi, vertaisarviointi sekä ulkoinen arviointi. Monipuolisella ja kattavalla arvioinnilla varmistetaan eri osapuolten näkemysten esiintulo. (Holma ym. 2001, 45-46.)

Arvioinnilla mitataan ja pohditaan jonkin asian toimivuutta. Tavoitteena on saada tietoa päätöksentekoa, suunnittelua ja kehittämistä varten. Arviointi voidaan kohdistaa myös jonkin asian tarkastamiseen tai valvomiseen. Sitä voidaan käyttää nykytilanteen kartoittamiseen, tulevaisuutta koskevien päätöksien tekemiseen tai se voi kohdistua menneeseen. Arviointi on menetelmä, jonka avulla oppivat organisaatio, johto sekä henkilöstö. (Holma ym. 2001, 45-46.)

4.3 Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa

Kuten laadunhallintaan, myös arviointiin osallistuvat henkilöstön sekä hallinnon lisäksi lapset vanhempineen ja muut yhteistyötahot. Laadunhallintaan liittyvä säännöllinen dokumentointi mahdollistaa pitkäaikaisen seurannan sekä arvioinnin. On tärkeää muistaa myös itse laadunarvioinnin prosessin arviointi, sillä varhaiskasvatuksen kehittäminen arvioinnin avulla on jatkuva prosessi. Eri toimijoilta edellytetäänkin menetelmätaitojen lisäksi myös reflektiivisiä taitoja tiedostaa, tarkastella sekä ymmärtää työn tekemisen tapoja ja taustaoletuksia. (Stakes 2005, 46.)

Kupila (2004, 113) kirjoittaa arvioinnin olevan merkittävässä osassa laadukkaan varhaiskasvatuksen sekä työyhteisöjen kehittämisessä. Työyhteisö tarvitsee arvioinnin avulla saatavaa tietoa työn ja yhteisön sisäisen kehittämisen tueksi. Oman työn arviointi liittyy taas olennaisesti kasvatusalan asiantuntijuuteen. Kehittämistyö edellyttää yhteisöllisyyttä ja siihen liittyy olennaisena ajatus muutoksesta sekä oppimisesta. Siksi työyhteisön onkin sitouduttava kehitystyöhön ja koettava se tärkeäksi. Vuorovaikutuksellisuuden ja sosiaalisen reflektoinnin merkitys arvioinnin taustaperiaatteina, sekä niiden merkitys yhteisön yhteisessä arviointiprosessissa korostuvat.

Arvioinnilla katsotaan yleisesti ottaen olevan myönteisiä vaikutuksia. Päivähoidon laadun arvioinnin tarkoitusperät vaihtelevat riippuen arvioinnin kohteesta ja sen merkitystä on mahdollista lähestyä monelta eri suunnalta. Toimintaa on kuitenkin vaikeaa kehittää ilman luotettavaa arviointia. Laadun arvioinnin keskeisimmäksi tehtäväksi päivähoidossa voidaan nostaa pyrkimys päivähoitokasvatuksen kehittämiseen. Arvioinnista saatavan tiedon avulla omat vahvuudet ja heikkoudet voidaan analysoida sekä kannustaa yksilöitä ja yhteisöä parantamaan suoritustaan

kehittämistä kaipaavilla alueilla. Kaiken kehittämistyön tulisi perustua arviointiin ja sen avulla saatavaan tietoon. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 48.)

5 OMAVALVONTA

Omaevalvonta on kehitetty osaksi toimintayksikössä toteutettavaa laadunhallintaa ja arviointia. Valvira vaatii yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan osoittamaan toimintansa laadukkuuden omaevalvontasuunnitelman avulla. Varhaiskasvatuksen laatu kytkeytyy tiiviisti käytännön toimintaan, jota omaevalvonnassa tarkastellaan. Omaevalvontasuunnitelmassa kuvataan menettelyohjeita ja toimintatapoja laadukkaan päivähoidon varmistamiseksi.

Omaevalvonta on palveluntuottajan omassa toimintayksikössään tai toiminnassaan toteutettavaa omatoimista laadun varmistamista ja siten osa organisaation laadunhallintaa. Sen avulla pyritään varmistamaan, että toiminnassa toteutuvat lainsäädännössä sekä valvontaohjelmissa määritellyt laatuvaatimukset ja suositukset, sekä palveluntuottajan itse omalle toiminnalleen asettamat laatuavoitteet. (Valvira määräys 2012, 3.)

Valviran ohjeen 7/2012 (2012, 6) mukaan omaevalvonnan tärkein tehtävä on tunnistaa, ehkäistä ja korjata mahdolliset toiminnan ja palvelun epäkohdat sekä epävarmat tai riskejä aiheuttavat tilanteet asiakkaan arjessa. Mikäli toimintayksikössä on käytössä laadunhallintajärjestelmä, voi omaevalvonta kuulua siihen itsenäisenä osana. Se voi olla myös erillinen toimintojen kokonaisuus, joka on laadittu palvelujen laadun kehittämiseksi ja varmistamiseksi.

Palvelujärjestelmä on muuttunut yksityisten sosiaalipalvelujen tarjonnan lisääntyneenä sekä monipuolistuttuna. Nämä muutokset asettavat vaatimuksia palvelujen tuottajan toiminnalle, joten omaevalvontaa edellytetään tasalaatuisten palvelujen turvaamiseksi. Omaevalvontaa on toteutettava kaikissa maksullisia sosiaalihuollon palveluja tuottavissa yrityksissä. Yritysten lisäksi yksityisten sosiaalipalvelujen tuottaja voi olla yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaa lakia (922/2011) sovelletaan niihin sosiaalipalveluihin, joita kunta on sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaan velvollinen järjestämään, sikäli kun niitä tuotetaan yksityisesti. (Valvira ohje 7/2012, 5.)

Omaevalvonnan tavoitteena on kehittää toimiva menetelmä, jonka avulla asiakas-
turvallisuutta ja laatua koskevat muutokset on mahdollista toteuttaa nopeasti. Toi-

mintayksikön johto ja koko henkilökunta osallistuvat omavalvontaan ja siten toiminnan suunnitteluun, seurantaan sekä kehittämiseen järjestelmällisesti. Toiminnan jatkuva kehittäminen edellyttää toimintayksiköltä valmiutta tyytymättömän asiakkaan kohtaamiseen sekä nopeisiin toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi. (Valvira ohje 7/2012, 3.)

5.1 Omavalvontasuunnitelma

Uudistettu laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) tuli voimaan 1.10.2011. Lakia oli uudistettava vastaamaan nopeasti muuttuvaa palvelurakennetta ja lakimuutos velvoittaa yksityisen sosiaalipalvelujen tuottajan laatimaan omavalvontasuunnitelman toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi. Laissa määritellään myös Valviran mahdollisuus antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laadimisesta sekä seurannasta. Valviran määräykset tulivat voimaan 1.3.2012. Uuden palvelujen tuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Ennen Valviran määräyksen voimaantuloa aloittaneen palvelujen tuottajan oli laadittava omavalvontasuunnitelma 1.9.2012 mennessä. Sosiaalihuoltolainsäädännön uudistuessa on odotettavissa, että vastaava säädös omavalvontasuunnitelman laadimisesta tulee koskemaan myös julkisia sosiaalihuollon palveluja. (Valvira ohje 7/2012, 3-5.)

Valviran omavalvontasuunnitelmaa koskevat määräykset on laadittu siten, että ne kattavat yleisellä tasolla kaikki sosiaalipalveluja tuottavat toimialat ja toimintayksiköt. Määräyksillä pyritään ohjaamaan palveluntuottajaa tunnistamaan omaa toimintaansa koskevat laatutekijät sekä ottamaan huomioon ne kriittiset työvaiheet, joihin omavalvonta tulisi kohdistaa. (Valvira ohje 7/2012, 3.)

Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan palvelujen laadun ja asiakasturvallisuuden varmistamiseksi ja parantamiseksi laadittujen menettelytapojen kuvaus ja liitetään siinä käytettävät asiakirjat. Se on aina laadittava toimintayksikkö- ja palvelukohtaisesti. Toimiala ja toiminta määrittelevät omavalvontasuunnitelman laajuuden sekä sisällön. Valviran määräyksiä sovelletaan niiltä osin kuin määräysten mukaiset toiminnot toteutuvat palvelussa. Omavalvontasuunnitelma toimii informaationa ja eräänlaisena käyntikorttina palvelun sisällöstä ja laadusta. Se on julkinen asiakirja,

jonka on oltava asiakkaiden nähtävillä, joten siihen ei saa kirjata asiakkaiden salassa pidettäviä henkilötietoja. (Valvira määräys 2012, 3-4.)

5.2 Omavalvontasuunnitelman sisältö

Omavalvonta on jatkuva prosessi, jossa tuotetaan palautteen avulla kehittämissä työssä tarvittavaa tietoa. Todellinen toiminta ja omavalvontasuunnitelma keskustelevat keskenään ja suunnitelmaa on korjattava sekä päivitettävä todellisuudesta saatavan tiedon perusteella sitä mukaa kun virheistä opitaan. Omavalvontasuunnitelman sisältö koostuu omavalvonnan toteuttamista koskevista toimintaohjeista, palvelun sisältöä ja prosesseja koskevista laatuvaatimuksista sekä toimintaa ohjaavista menettelyohjeista. (Valvira ohje 7/2012, 7.)

Seuraavissa luvuissa kuvataan omavalvontasuunnitelman sisältö, kuten Valvira on antanut siitä määräyksen. Näitä määräyksiä olemme toteuttaneet myös Steiner-päiväkoti Pajulinnun omavalvontasuunnitelmaa laatiessamme.

Olemme jaotelleet omavalvontasuunnitelman sisällön kolmeen eri osaan

- omavalvonnan toteuttamista koskevat toimintaohjeet
- palvelun sisältöä ja prosesseja koskevat laatuvaatimukset
- toimintaa ohjaavat menettelyohjeet

5.2.1 Omavalvonnan toteuttamista koskevat toimintaohjeet

Palvelujen tuottajaa koskevat tiedot. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan yksikön tai palvelun virallinen nimi sekä palveluntuottajan ja liiketoiminnasta vastaavan henkilön nimet. Lisäksi kirjataan toimintayksikön osoite- sekä yhteystiedot ja yrityksen Y-tunnus. Jos palvelu on luvanvaraista toimintaa, kirjataan luvan myöntämisen ajankohta sekä mahdolliset muutosluban myöntämisen ajankohdat. Toiminnan ollessa ilmoituksenvaraista suunnitelmaan kirjataan ilmoitusta/rekisteröintiä koskevan päätöksen ajankohta. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan myös tieto voimassaolevasta vastuuvakuutuksesta. (Valvira määräys 2012, 5.)

Toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan yksikön toiminta-ajatus, toimintaa ohjaavat arvot ja toimintaperiaatteet sekä hyväksytyt laatupolitiikan periaatteet. (Valvira määräys 2012, 5.)

Omavalvonnan organisointi, johtaminen ja vastuuhenkilöt. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan siihen ja sen toimeenpanoon liittyvät käytännöt sekä johdon vastuu laadukkaana palvelun edellytyksistä ja voimavaroista. Lisäksi nimeetään yksi tai toiminnan laajuudesta riippuen useampi omavalvontasuunnitelmasta ja sen toteutumisen seurannasta vastaava vastuuhenkilö. (Valvira määräys 2012, 5.) Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) 5§ velvoittaa toimintayksikön nimeämään vastuuhenkilön, joka vastaa siitä, että toimintayksikössä toteutettavat palvelut täyttävät niille asetetut vaatimukset.

Henkilöstön osallistuminen ja perehdyttäminen. Omavalvontasuunnitelmaan liitetään perehdyttämissuunnitelma, jossa kuvataan henkilöstön sekä toimintayksikössä työskentelevien opiskelijoiden koulutus sekä perehdyttäminen laadunhallintaan ja omavalvonnan toteuttamiseen. (Valvira määräys 2012, 5.)

Asiakkaan ja omaisten osallistuminen. Asiakkaille ja omaisille on tarjottava mahdollisuus antaa palautetta laatuun sekä asiakasturvallisuuteen liittyen. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan miten palautteen anto on järjestetty sekä kuvaus menettelystä, jolla palautteista saatua tietoa käytetään hyödyksi toiminnan kehittämisessä. (Valvira määräys 2012, 6.)

Riskien tunnistaminen ja korjaavat toimenpiteet. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan menettelytavat, joiden mukaisesti toiminnan riskit, laatupoikkeamat, kriittiset työvaiheet ja vaaratilanteet tunnistetaan ennakoivasti sekä raportoidaan ja tilastoidaan. Omavalvontasuunnitelmassa tulee kuvata menettelyt mahdollisten vaaratilanteiden ja epäkohtien käsittelystä sekä korjaamisesta ja niistä tiedottamisesta asianosaisille. Siihen tulee kirjata tiedot, miten vastaavia tilanteita pyritään jatkossa ehkäisemään ja kehittämään toimintaa haittatapahtumista saadun tiedon perusteella. (Valvira määräys 2012, 6.)

5.2.2 Palvelun sisältöä ja prosesseja koskevat laatuvaatimukset

Henkilöstö. Henkilöstö osioon kuvataan henkilöstön määrä, mitoitus, rakenne, sijaisten käytön suunnitelma ja henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisen suunnitelma. Kirjataan rekrytoinnin keskeiset periaatteet sekä henkilöstön perehdyttämissuunnitelma. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista on erityisesti otettava huomioon henkilöstörakennetta suunniteltaessa. Henkilöstön rikostaustan selvittämisestä on säädetty erillisessä laissa (504/2002). (Valvira määräys 2012, 6-7.)

Toimitilat. Toimitilat osiossa kuvataan toiminnassa käytettävät tilat sekä niiden käytön periaatteet. Yksityisessä sosiaalipalvelulaissa (922/2011) säädetään toimitilojen riittävydestä, asianmukaisuudesta ja varusteista. Mikäli tuotettava palvelu on ympärivuorokautista, on yksikön toimitiloista sekä asukashuoneista ja niiden käytöstä asetettu erityisiä vaatimuksia eri toimialoille. (Valvira määräys 2012, 7.)

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (629/2010) 5§ mukaiset terveydenhuollon laitteet sekä tarvikkeet ja niiden turvallisuudesta sekä vaaratilanteita koskevista ilmoituksista vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot. (Valvira määräys 2012, 7.)

Asiakasturvallisuus. Omavalvontasuunnitelmassa on huomioitava palvelun tuottajan tilojen esteettömyys ja asiakasturvallisuuden riskit sekä kuvattava toimintayksikössä käytössä olevat valvontalaitteet myös käytössä olevat kulunvalvontalaitteet ja niiden käyttöperiaatteet. Kotona annettavia palveluita tuotettaessa asiakasturvallisuutta arvioidaan kodin turvallisuuden sekä palvelutoiminnan luonteen perusteella. Omavalvontasuunnitelmaan liitetään ohjeet asiakkaiden omassa käytössä olevien turva- ja kutsulaitteiden toimintavarmuuden huolehtimisesta sekä hälytyksiin vastaamisesta. Asiakasturvallisuuden kehittämissuunnitelma kirjataan omavalvontasuunnitelmaan tai laaditaan erilliseksi liitteeksi. Omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava asiakasturvallisuudesta vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot. (Valvira määräys 2012, 8.)

Asiakkaan asema ja oikeudet. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan palvelusopimuksen sekä hoito- ja palvelusuunnitelman laatiminen ja asiakkaan toiveiden huomioiminen sekä osallistuminen niiden laatimisessa. Suunnitelmassa on kirjattava myös käytännöt asiakkaille annettavasta informaatiosta palveluun liittyvien sopimusten sisältöä, palvelun kustannuksia sekä sopimusmuutoksia koskien. Omavalvontasuunnitelmassa tulee mainita myös hoito- ja palvelusuunnitelman seurannan sekä päivityksen toteutuminen. (Valvira määräys 2012, 8.)

Asiakkaan turvallisuuden varmistamisen kannalta välttämättömät, perusoikeuksia rajoittavat toimenpiteet sekä niiden käyttöä koskevat periaatteet ja menettelyohjeet on kirjattava omavalvontasuunnitelmaan. On myös laadittava suunnitelma rajoitteiden käytön tarpeen vähentämiseksi. Rajoitustoimenpiteiden käyttöä on seurattava säännöllisesti sekä tilastoitava ja raportoitava. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan miten menetellään, jos asiakasta on kohdeltu epäasianmukaisesti, sekä kuvaus siitä, miten asiakkaan epäasiallinen kohtelu pyritään estämään. (Valvira määräys 2012, 9.)

Asiakkaan ollessa tyytymätön saamaansa kohteluun hänellä on asiakaslain 23§ mukaan oikeus muistutuksen tekemiseen toimintayksikön vastuuhenkilölle tai johdettavalle viranhaltijalle. Omavalvontasuunnitelmaan on siksi kirjattava ne henkilöt, joille muistutukset voidaan osoittaa sekä menettelyohje muistutuksiin vastaamisesta ja niiden käsittelystä kohtuullisessa ajassa. (Valvira määräys 2012, 9.)

Asiakastyön sisällön omavalvonta. Omavalvontasuunnitelmassa on oltava kirjattuna kuvaus asiakkaan toimintakykyä sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia edistävästä palvelu- ja hoitoperiaatteista sekä niiden edistämiseen liittyvistä käytännöistä. Myös tiedot suositusten mukaisesta ravinnosta sekä säännöllisen ulkoilun ja harraste- ja viriketoiminnan toteutumisesta kirjataan. Tiedot toimintayksikön jäte- siivous- ja pyykkihuollosta sekä niitä koskevista käytännöistä ja infektio tartuntojen ehkäisemiseksi laaditut toimintaohjeet seurantakäytäntöineen on liitettävä osaksi omavalvontasuunnitelmaa. Kuvataan menettelyohjeet tilanteeseen, jossa asiakas tarvitsee joko kiireellistä tai kiireetöntä sairaanhoitoa. Myös kuvaus toimintayksikön lääkäripalveluiden järjestämisestä kirjataan osaksi asia-

kastyön sisällön omavalvontaa. Ohjeista tulee myös käydä ilmi, kuka vastaa toimintayksikön sairaanhoidon palveluista ja miten äkillisessä sairastapauksessa toimitaan. Pitkäaikaissairaiden asiakkaiden terveyden edistäminen ja seuranta on myös huomioitava. (Valvira määräys 2012, 10.)

Omavalvontasuunnitelmaan liitetään myös ajankohtaiset tiedot siitä miten lääkehoidosuunnitelmaa ylläpidetään ja seurataan sekä lääkehoidon vastuuhenkilön yhteystiedot. Toimintayksikön lääkehoidosuunnitelma liitetään omavalvontasuunnitelmaan. (Valvira määräys 2012, 10-11.)

Asiakastietojen käsittely. Omavalvontasuunnitelmaan tulee liittää henkilötietojen käsittelyä koskeva suunnitelma jossa on huomioitava henkilötietolaki (523/1999) sekä laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000). Suunnitelmassa tulee olla nimettynä tietosuojavastaava, mikäli palveluntuottaja käsittelee henkilötietoja sähköisesti. Menettely tietojen käsittelyyn liittyvästä täydennyskoulutuksesta ja henkilökunnan perehdyttämisestä sekä tiedonkulun järjestäminen asiakkaan palvelukokonaisuuteen liittyvien toimijoiden kanssa on kirjattava suunnitelmaan. Lisäksi omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä julkinen rekisteriseloste sekä kirjattava tietosuojavastaavan yhteystiedot. (Valvira määräys 2012, 11-12.)

5.2.3 Toimintaa ohjaavat menettelyohjeet

Laadukkaan palvelun toteutumista ohjataan omavalvontasuunnitelman tai sen liitteeksi laadittujen asiakirjojen avulla. Asiakirjat muodostuvat niistä menettely- ja toimintaohjeista, jotka on laadittu yhtenäisen käytännön toteuttamiseksi. Lisäksi omavalvontasuunnitelman asiakirjoja ovat kaikki viranomaisen edellyttämät luvat, ilmoitukset, suunnitelmat ja selvitykset. Yksikön toiminnasta riippuen omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä erilaisia asiakirjoja. Esimerkiksi asumispalveluyksiköissä, joiden asiakkaiden toimintakyky on rajoittunut, on tehtävä poistumisturvallisuusselvitys. (Valvira määräys 2012, 12-13.)

5.3 Omavalvontasuunnitelman seuranta, ohjaus ja neuvonta

Omavalvontasuunnitelmaa on päivitettävä säännöllisesti ja aina tarvittaessa vii-
veettä. Omavalvontasuunnitelma on vahvistettava vuosittain, vaikka muutoksia ei
olisi tehty. Jotta omavalvontaa voitaisiin seurata, on siihen liittyviä asiakirjoja säily-
tettävä 10 vuotta. Palveluntuottaja tai toiminnasta vastaava johtaja hyväksyy ja
vahvistaa omavalvontasuunnitelman. Valvontaviranomainen voi vaatia omavalvon-
tasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista. Tarvittaessa Valvira
ohjaa ja neuvoo omavalvontasuunnitelmaan liittyvän määräyksen soveltamisessa.
(Valvira määräys 2012, 13.)

6 OMAVALVONTASUUNNITELMAN KEHITTÄMINEN STEINER-PÄIVÄKOTI PAJULINTUUN

Opinnäytetyön prosessin kulkua voidaan verrata Hirsjärven, Remeksen ja Saja-vaaran (2009, 63.) teoksessa esitettyyn lukuun, jossa tutkimuksen kulkua määritetään seuraavasti. Tutkimus on eri vaiheista koostuva luova prosessi, joka sisältää aiheeseen perehtymisen, suunnitelman laadinnan, tutkimuksen toteutuksen sekä tutkimusselosteen laadinnan. Tutkijoita ja tutkimuksia on monenlaisia ja näin ollen on olemassa myös erilaisia näkemyksiä tutkimuksen prosessin kuvauksesta ja sen vaiheista. Yksi tapa on jaotella tutkimuksen eteneminen karkeasti viiteen eri päävaiheeseen: Aiheen valinta, tiedon keräys, materiaalin arviointi, ideoiden, tulosten ja muistiinpanojen järjestäminen ja artikkelin, esseen, esitelmän tai tutkielman kirjoittaminen. Kirjoittamista tapahtuu koko prosessin ajan.

Opinnäytetyön prosessissa tutkiminen ja kirjoittaminen ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa koko prosessin ajan. Toiminnallisen opinnäytetyön kirjoitusprosessiin sisältyy opinnäytetyöraportti sekä opinnäytetyönä tehty tuotos. Raportissa kerrotaan mitä, miksi ja miten työtä on tehty, kuvataan työstämisprosessia sekä prosessin aikana saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä. Tuotoksen kirjoittamisessa on huomioitava se kohderyhmä, jolle tuotosta ollaan tekemässä ja tekstiosa eroaakin usein raportista tekstuaalisilta ominaisuuksiltaan. Tuotoksella pyritään puhuttelemaan kohderyhmää. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on oltava myös teoreettisia näkökulmia ja keskeiset käsitteet tulisi määritellä. (Vilka & Airaksinen 2003, 43, 65-67.) Kehittämishankkeemme ei kuitenkaan varsinaisesti ole toiminnallinen opinnäytetyö, sillä se ei sisällä asiakkaalle ohjattua toimintaa. Kuitenkin kehittämishankkeen kirjoitusprosessi on samanlainen kuin toiminnallisen opinnäytetyön.

6.1 Aiheen valinta ja suunnittelu

Opinnäytetyön prosessi alkaa aiheen ideoinnilla ja valinnalla. Opinnäytetyön onnistumisen kannalta on tärkeää valita itseä kiinnostava ja motivoiva aihe. Toiminnallisella opinnäytetyöllä tulisi myös olla toimeksiantaja. Aiheen on hyvä olla ajan-kohtainen sekä työelämään suuntautuva, jotta mahdollinen toimeksiantaja kiinnos-

tuisi siitä. Hyvän aiheen valinta tuo esille tekijän ammattitaitoa ja saattaa herättää työelämän kiinnostusta hänen osaamista kohtaan. Kun opinnäytetyö tehdään toimeksiantona ja se kytkeytyy työelämään, se lisää vastuuntuntoa, opettaa projektinhallintaan liittyvää suunnitelmallisuutta, aikataulutusta ja tiimityöskentelyä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16-17, 23.)

Opinnäytetyönämme olemme koonneet kehittämishankkeena omavalvontasuunnitelman Steinerpäiväkoti Pajulinnulle. Aihe on lähtöisin päiväkodin johtaja Pirkko Ristilältä, joka toimi meistä toisen (Heinin) hallinnon harjoittelun ohjaajana. Lakiuudistuksen myötä omavalvontasuunnitelman kokoamiselle ilmeni tarve harjoittelujakson aikana. Heinin oli aluksi tarkoitus toteuttaa yksin omavalvontasuunnitelma osana opinnäytetyötään, mutta käytyään omavalvontasuunnitelmaan liittyvän koulutuksen sekä Heini että Pirkko Ristilä olivat sitä mieltä, että aihe on liian laaja ja työläs yksin toteutettavaksi. Omavalvontasuunnitelman lisäksi oli kehitettävä myös asiakaspalautekysely-, läheltä piti- ja perehdytysuunnitelmalomakkeet sekä suunniteltava ja toteutettava henkilökunnan perehdytys omavalvontasuunnitelmaan ja sen käyttöön. Heini ehdotti opinnäytetyön aihetta Sannalle, joka kiinnostui varhaiskasvatukseen suuntautuvasta kehittämishankkeesta.

Aloitimme opinnäytetyömme tekemisen keväällä 2012 omavalvontasuunnitelman kokoamisesta, sillä sen oli lain mukaan oltava valmis 1.9.2012 mennessä. Koimme alusta asti tärkeäksi yhdessä tekemisen ja päätimme olla jakamatta vastuualueita, sillä halusimme molemmat perehtyä omavalvontaan kokonaisvaltaisesti. Lisäksi uskomme ajatusten sekä ideoiden jakamisen keskenämme palvelevan kehittämishanketta parhaiten. Steinerpäiväkoti Pajulintu nimesi omavalvontasuunnitelman vastuuhenkilöksi henkilökunnastaan sosionomi (AMK) Elina Kivelän, jonka kanssa sovimme viikoittaiset tapaamiset. Tapaamisten sopiminen sekä opinnäytetyön työstämisen aikataulun laatiminen osoittautuivat erittäin haasteellisiksi molempien ollessa töissä. Lisäksi meidän kahden aikataulut oli sovittava Elina Kivelän aikataulujen kanssa.

Omavalvontasuunnitelman on tarkoitus toimia osana päiväkodin jokapäiväistä arkea. Tiivis yhteistyö henkilökunnan kanssa olikin erittäin tärkeää, jotta omavalvontasuunnitelmasta muodostuisi päiväkodin tarpeisiin vastaava, heidän näköisensä työkalu.

6.2 Taustatyö

Heinin osalta taustatyö alkoi jo hallinnon harjoittelun aikana tutustumisella päiväkotiin ja sen työyhteisöön sekä toimintatapoihin. Päiväkodin johtaja tarjosi Heinille mahdollisuuden osallistua Sedun järjestämään omavalvontakoulutukseen, joka antoi tarkempaa tietoa omavalvontasuunnitelman sisällöstä ja sen laatimisesta. Tämän jälkeen sovimme tapaamisen päiväkodille johtaja Pirkko Ristilän kanssa, joka antoi hyväksyntänsä parityöskentelyyn. Koska Heini oli ehtinyt perehtymään asioihin jo enemmän, hän kertoi Sannalle Steinerpäiväkotin Pajulinnusta sekä omavalvontakoulutuksessa oppimistaan asioista. Heti alussa kokoustimme myös Elina Kivelän kanssa ja kävimme yhdessä läpi, mikä omavalvontasuunnitelma on ja mistä sen tulee koostua. Mietimme mistä löydämme siihen tarvittavan materiaalin ja puuttuuko jonkin osion materiaalit kokonaan. Sovimme työnjaosta meidän ja Elina Kivelän välillä sekä sovimme tulevien tapaamistemme aikatauluista.

Opinnäytetyön aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen perehtyminen antaa työlle pohjan. Lukijan perehtyessä aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, voi hän löytää työnsä erilaisia näkökulmia ja miettiä aiheen rajaamista, ennen konkreettisen aineiston keräämistä. Aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen perehtyminen tuo myös varmuutta suunnitellun aiheen mielekkyydestä. Olemassa olevaan aineistoon tutustuminen antaa käsityksen siitä, millaista kirjallisuutta aiheesta on saatavissa sekä mitkä ovat keskeisiä teoksia, jotka toistuvasti mainitaan eri yhteyksissä. Kirjallisuuteen perehtymisen olisi syytä jatkaa koko opinnäytetyön prosessin ajan. (Hirsjärvi ym. 2009, 109-111.)

Aloitimme omavalvontaan perehtymisen hakemalla tietoa kirjallisuudesta sekä Internetistä. Valviran Internet-sivut toimivat ensisijaisena lähteenä, koska kirjallisuudesta ei löytynyt tietoa omavalvontasuunnitelmaan lakiuudistuksen ollessa vielä niin uusi. Internetissä, Valviran sivuilla oli myös valmis pohja omavalvontasuunnitelmalle. Elina Kivelän kanssa tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että Valviran lomakepohja ei ole Steinerpäiväkotin Pajulinnun näköinen ja yhdessä muokkasimme siitä päiväkodille sopivamman. Näitä tehtyjä muutoksia kuvaamme tarkemmin omavalvontasuunnitelman rakennetta käsittelevässä osiossa.

Saimme Steinerpäiväkoti Pajulinnulta omavalvontasuunnitelman työstämisessä tarvittavaa materiaalia sekä kirjallisessa muodossa, että henkilökunnan haastatteluiden kautta.

6.3 Omavalvontasuunnitelman työstäminen

Omavalvontasuunnitelman työstäminen aloitettiin tutustumalla Valviran määräykseen, josta ilmenee omavalvontasuunnitelmassa vaadittavat osa-alueet ja niiden sisältö. Valviran määräys omavalvontasuunnitelman sisällöstä auttoi hahmottamaan työn laajuutta ja kokonaisuutta. Valviran valmis lomakepohja konkretisoi käsitystämme omavalvontasuunnitelmasta ja siitä, miltä sen tulisi näyttää. Valmis lomakepohja on tehty palvelemaan kaikkia yksityisiä sosiaalialan palveluntuottajia ja omavalvontasuunnitelman laajuus riippuu toimintayksikön toiminnan laajuudesta, joten poistimme lomakkeesta ne kohdat, jotka eivät koske Steinerpäiväkoti Pajulinnun toimintaa. Näillä muutoksilla lomakkeesta muodostui eheämpi ja selkeämpi kokonaisuus. Yhdessä päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavien henkilöiden kanssa päädyimme myös muokkaamaan Valviran valmista lomakepohjaa ulkoasultaan esteettisemmäksi sekä rakenteeltaan helpommin muokattavammaksi, jotta päivitykset ja lisäykset olisivat vaivattomampia liittää omavalvontasuunnitelmaan. Valviran lomakepohjaa tai esimerkiksi fonttia ja sen kokoa ei pystynyt muokkaamaan eikä siihen voinut lisätä uusia kohtia, joten teimme kokonaan uuden lomakepohjan Valviran lomakepohjaa myötäillen.

Yksilöllisen lomakepohjan valmistuttua, aloitimme tarvittavan materiaalin keräämisen sekä siihen tutustumisen. Saimme käyttöömmme kaiken päiväkodin materiaalin, joka koostui oleellisista asiakirjoista ja toimintaohjeista. Pyynnöstä olemme parannelleet, kehittäneet ja päivittäneet joitain toimintaohjeita sekä asiakirjoja yhteistyössä päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavien henkilöiden kanssa. Päiväkodin kanssa tehty yhteistyö oli tärkeä osa koko prosessia. Lähetimme useaan otteeseen keskeneräistä omavalvontasuunnitelmaa Elina Kivelälle luettavaksi, jotta hän voisi kommentoida työn etenemistä sovituisissa tapaamisissamme. Tapaamisten ja käytyjen keskustelujen kautta olemme saaneet paljon tarvittavaa ja hyödyllistä tietoa käyttöömmme. Omavalvontasuunnitelman valmistuttua järjestimme

Pirkko Ristilän ja Elina Kivelän kanssa loppupalaverin, jossa luovutimme laatimamme omavalvontasuunnitelman päiväkodille ja kävimme vielä läpi mahdollisia muutoksia.

6.3.1 Asiakaspalaute

Omavalvontasuunnitelmaan liittyvään Valviran materiaaliin tutustuttuamme, huomasimme asiakkaiden osallistamisen olevan tärkeä osa omavalvontaa. Aloitimmekin työskentelyn kehittämällä asiakaspalautelomakkeen (Liite 1), jotta saisimme kerättyä asiakkailta palautetta päiväkodin toimintaan liittyen. Kysely tuli toteuttaa ensimmäisenä, jotta saataisiin mahdollisimman monen esikoululaisen vanhemman palaute ennen kesäloman alkua. Käytimme uuden lomakkeen pohjana päiväkodilla aiemmin käytössä ollutta vanhaa kyselykaavaketta ja muokkasimme sitä hieman yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa vastaamaan paremmin sekä päiväkodin että asiakkaiden tarpeita.

Lisäsimme lomakkeeseen kohdan, jossa asiakkaat, tässä tapauksessa lasten vanhemmat, saivat antaa palautetta lomakkeen sisällöstä. Pyysimme heiltä lomakkeella myös mielipiteitä siitä, mitä siinä tulisi heidän mielestään kysyä, mitkä asiat ovat heille tärkeitä ja mihin he haluaisivat kyselyn kautta vaikuttaa. Lomake jaettiin päiväkodin lasten vanhemmille ja sen sai palauttaa nimettömänä. Vanhemmat olivat aktiivisia ja suurin osa lomakkeista palautui. Uusi lomake koettiin hyväksi ja hyödylliseksi. Suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että lomake nykyisessä muodossaan oli sopivan pituinen ja kysymykset kattavia. Vanhemmat kuitenkin kehittäisivät lomaketta vielä siten, että jokaisen kysymyksen jälkeen olisi tyhjä rivi lisäselvityksille ja tarkennuksille. Lisäksi lomakkeella haluttaisiin antaa palautetta myös satuihin ja leikkeihin liittyen, joten edellä mainituista asioista toivottiin erillistä kysymystä. Lomaketta tullaan kehittämään vanhempien toiveiden mukaisesti.

6.3.2 Omavalvontasuunnitelman rakenne

Omavalvontasuunnitelma (Liite 2) koostuu monipuolisesta palvelun kuvauksesta, joka on jaettu kolmeen osioon. Omavalvonnan toteuttamista koskevat toimintaohjeet, palvelun sisältöä ja prosesseja koskevat laatuvaatimukset ja kolmantena toimintaa ohjaavat menettelyohjeet. Kokosimme omavalvontasuunnitelmassa tarvittavat tiedot aihe kerrallaan erillisten asiakirjojen, toimintaohjeiden sekä henkilökohtaisten tiedonantojen pohjalta. Omavalvontasuunnitelman ensimmäinen osio koostuu **omavalvonnan toteuttamista koskevista toimintaohjeista**. Palveluntuottaja koskevat tiedot sekä toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet löytyivät jo olemassa olevista dokumenteista, joista ne olisi suoraa voinut siirtää omavalvontasuunnitelmaan. Päädyimme kuitenkin yhdessä päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavien kanssa lisäämään tähän kohtaan myös ylimääräisenä kohtana laadun. Laatu koettiin tärkeänä osana päiväkodin toimintaa ja siksi halusimmekin lisätä sen omavalvontasuunnitelmaan omana kohtanaan. Omavalvontasuunnitelmasta vastaava päiväkodin johtaja Pirkko Ristilä kirjoitti ajatuksiaan laadusta Steinerpäiväkoti Pajulinnussa ja ne liitettiin osaksi omavalvontasuunnitelmaa. Toinen päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavista henkilöistä, Elina Kivelä, muokkasi toiminta-ajatuksista, arvoista sekä toimintaperiaatteista kertovat tekstit omavalvontasuunnitelmaan sopivimmiksi, ytimekkäämmiksi informaatiokappaleiksi.

Omavalvonnan organisoinnista, johtamisesta ja vastuuhenkilöistä kävimme yhteisiä keskusteluja päiväkodilla. Keskusteluissa kävimme läpi omavalvonnan organisoinnin ja johtamisen periaatteet sekä ketkä ovat omavalvonnan vastuuhenkilöt ja miten koko henkilökunnan osallistuminen toteutetaan. Asiakkaan ja omaisten osallistumista ja asiakaspalautetta käsittelevään osioon liitimme kehittämämme asiakaspalautelomakkeen sekä loimme toimintamallin palautteen keräämiseksi ja sen käsittelyyn. Esitimme luomamme toimintamallit tapaamisessamme päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaaville henkilöille, jotka hyväksyivät ne osittain, mutta halusivat vielä tehdä niihin pieniä muutoksia ja tarkennuksia.

Viimeisenä omavalvonnan toteuttamista koskevissa toimintaohjeissa kuvataan riskien ja epäkohtien tunnistamista sekä korjaavia toimenpiteitä. Tähän osioon ke-

räsimme tiedot päiväkodilta löytyvistä dokumenteista sekä kehitimme riskien hallintaan tarkoitettua läheltä piti- lomaketta (Liite 3) toimivammaksi.

Olemme otsikoineet työssämme omavalvontasuunnitelman seuraavan osion nimellä **Palvelun sisältöä ja prosesseja koskevat laatuvaatimukset**. Kyseinen osio alkaa henkilöstön kuvauksella ja siihen tarvittavat tiedot kokosimme päiväkodin viimeisimmästä toimintakertomuksesta. Päiväkodin johtaja kertoi meille henkilökohtaisena tiedonantona päiväkodin rekrytoinnin sekä ammattitaidon ylläpidon periaatteet, jotka kirjasimme suunnitelmaan. Hän myös korosti työhyvinvoinnin merkitystä, joten päädyimme lisäämään omavalvontasuunnitelmaan erillisen työhyvinvointia käsittelevän kohdan, jonka olemme kirjoittaneet saamamme henkilökohtaisen tiedonannon perusteella. Lisäksi päivitimme ja muokkasimme päiväkodin perehdytysuunnitelman (Liite 4) selkeämmäksi ja kattavammaksi.

Toimitilojen, laitteiden ja tarvikkeiden kuvauksen olemme kirjanneet eri asiakirjojen, sekä oman käytännön tiedon pohjalta. Myös asiakasturvallisuutta käsittelevään osioon saimme paljon materiaalia suoraan päiväkodin turvallisuuskansioista. Lisäksi keskustelimme turvallisuuteen liittyvistä asioista yhteisessä tapaamisessamme päiväkodilla. Sekä turvallisuuskansioiden että käytyjen keskustelujen perusteella kirjasimme tarvittavat asiat omavalvontasuunnitelmaan. Tapaamisessa keskustelimme lisäksi asiakkaan asemasta ja oikeuksista, johon liittyen saatavissa oli myös jo valmiita asiakirjoja. Asiakirjoihin tutustuttuamme saimme pyynnöstä aiheeseen tarkennusta sähköpostitse. Näitä saamiamme tietoja käytimme asiakkaan asemaa ja oikeuksia käsittelevässä osiossa.

Omavalvontasuunnitelmassa käsitellään myös palvelun/yksikön asiakastyön toiminnan laadun varmistamista. Päiväkodin johtaja Pirkko Ristilä halusi kirjoittaa luvun laadukkaista palvelu- ja hoitoperiaatteista, sillä hän kokee laadun erittäin tärkeäksi osaksi päiväkodin toimintaa. Olemme siirtäneet hänen kirjoittamansa tekstin sellaisenaan omavalvontasuunnitelmaan. Kuvaukset ravinnosta, ruokahuollosta sekä päivittäisen toiminnan järjestämisestä olemme laatineet toimintakertomusta apuna käyttäen. Hygieniakäytännöistä sekä terveydenhuollon ja sairaanhoidon järjestämisestä päiväkodilla oli jo valmiit toimintaohjeet ja ne on liitetty omavalvontasuunnitelmaan. Asiakastietojen käsittelyä koskeva luku on kirjattu päiväkodin johtaja Pirkko Ristilältä saadun tiedon perusteella.

Lopuksi kirjassimme omavalvontasuunnitelman päivittämistä koskevat tiedot Valviran vaatimusten mukaisesti yhdessä päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavien kanssa. Lisäsimme loppuun vielä taulukon, johon jokainen omavalvontasuunnitelman päivitys on merkittävä. Tämän kehittämämme taulukon avulla suunnitelmaan tehdyt päivitykset ja lisäykset ovat helposti nähtävissä. Omavalvontasuunnitelman liitteiksi on lisätty Valviran määräyksen mukaisesti **toimintaa ohjaavat menettelyohjeet** sekä tarvittavat asiakirjat. Koimme kuitenkin tarpeettomaksi liittää niitä opinnäytetyöhömmme, sillä niistä löytyvä tieto on ainakin osittain kirjattuna omavalvontasuunnitelmaan. Liitämme työhömmme ainoastaan ne lomakkeet, joiden kehittämisessä olemme olleet mukana.

Omavalvontasuunnitelmaan kirjatut kehittämissuunnitelmat ovat kokonaisuudessaan päiväkodin johtaja Pirkko Ristilän laatimia. Johto on erittäin sitoutunut kehittämään päiväkodin toimintaa ja ollut todella avoin meidän ehdotuksia sekä ideoita kohtaan. Kuitenkin viimeisimmät muokkaukset omavalvontasuunnitelmaan on toteutettu päiväkodin henkilöstön toimesta.

6.3.3 Henkilökunnan perehdyttäminen omavalvontasuunnitelmaan

Koko henkilöstön osallistuminen ja sitouttaminen omavalvontasuunnitelmaan on suunnitelman toimivuuden kannalta välttämätöntä ja sillä turvataan palvelun laadukkuus sekä asiakasturvallisuus. Siksi sovimme päiväkodin johtajan kanssa koko päiväkodin henkilökunnalle järjestettävästä erillisestä perehdytystilaisuudesta omavalvontasuunnitelman valmistuttua. Valmistimme tilaisuutta varten aiheesta PowerPoint-esityksen, josta ilmenivät taustat ja perusteet omavalvontasuunnitelmalle sekä suunnitelman sisältö. Perehdytystilaisuudessa kävimme omavalvontasuunnitelman läpi yhteisesti keskustellen kohta kohdalta. Halusimme myös kuulla henkilökunnan ajatuksia sekä mielipiteitä omavalvontasuunnitelmasta sisältöineen.

Tavoitteenamme oli tuoda omavalvontasuunnitelma tutuksi ja korostaa sen merkitystä päiväkodin toimintaa ohjaavana työkaluna. Henkilökunta otti omavalvontasuunnitelman vastaan positiivisin mielin ja tyytyväisinä siitä, että kaikki toimintaohjeet ovat nyt koottuna yhteen kansioon. Jaoimme henkilökunnalle myös muutamia kopioita omavalvontasuunnitelmasta, jotta he voisivat tutustua siihen kaikessa

rauhassa esimerkiksi kotonaan ja sen jälkeen antaa palautetta ja kehittämisideoita päiväkodin omavalvontasuunnitelmasta vastaavalle Elina Kivelälle.

6.4 Yhteistyö

Koko kehittämishankkeemme ajan olemme olleet tiiviisti yhteydessä Elina Kivelän sekä päiväkodinjohtaja Pirkko Ristilän kanssa. Olemme vaihtaneet keskenämme useita sähköpostiviestejä ja ottaneet yhteyttä puolin ja toisin aina kun kysymyksiä on herännyt. Lisäksi järjestimme keväällä ja kesällä lähes viikoittain tapaamisia Elina Kivelän kanssa. Tapaamisissa kävimme yhteisesti läpi mitä olimme saaneet aikaan, mitä aiomme tehdä seuraavaksi, mitä tulisi vielä kehittää ja tarvitsimmeko lisää materiaalia joihinkin osa-alueisiin. Elina Kivelältä ja Pirkko Ristilältä saatu palaute sekä heidän toiveensa ja ajatuksensa omavalvontasuunnitelman sisällöstä auttoi meitä muokkaamaan työstämme juuri päiväkodin tarpeisiin sopivan. Olemme erittäin tyytyväisiä yhteistyöhömme.

Opinnäytetyömme ohjaaja on ollut suuressa roolissa koko työskentelymme ajan. Olemme saaneet häneltä ohjausta, tukea, neuvoja sekä kehittämisajatuksia ja nämä kaikki ovat olleet erittäin tarpeellisia työmme loppuun saattamisessa. Hän on myös kannustanut meitä koko prosessin ajan.

Opinnäytetyömme työstäminen parina oli meille molemmille melko itsestään selvä vaihtoehto. Olemme jo opintojen kuluessa huomanneet keskinäisen yhteistyömme sujuvan hyvin. Tiedämme toistemme vahvuudet ja osaamme toimia niitä hyödyntäen. Suurimpana haasteena on ollut yhteisen ajan löytäminen töiden, opiskelun sekä henkilökohtaisen elämän ulkopuolelta. Joskus päivät ovat venyneet, kun olemme suoraan työvuoron päätteeksi suunnanneet ensin päiväkodille tapaamiseen ja sen jälkeen vielä työstäneet omavalvontasuunnitelmaa. Olemme pyrkineet kannustamaan ja tukemaan toinen toistamme koko prosessin ajan. Työtä on tehty kokoajan yhdessä ja tasapuolisesti.

7 POHDINTA

Omavalvontasuunnitelma luo yksityiselle sosiaalipalvelun tuottajalle mahdollisuuden tarkastella omaa toimintaansa ja tunnistaa kehittämistarpeita. Palvelun tuottajan on määriteltävä toiminnalleen laatuvaatimukset ja omavalvontasuunnitelma tukee niiden toteutumisen seurantaa. Henkilökunnan sitouttaminen laadukkaan toiminnan toteuttamiseen on ensiarvoisen tärkeää, siksi omavalvontasuunnitelma tuleekin toteuttaa yhteistyössä henkilökunnan kanssa, jotta siihen kirjatut menettely ja toimintaohjeet koetaan yhteisiksi ja mahdollisiksi toteuttaa.

Omavalvontasuunnitelman työstäminen on ollut mielenkiintoinen ja haastava prosessi. Työstämisen aikana huomasimme työn painottuvan hallinnolliseen osaamiseen. Myös laajojen toimintojen kokonaisuuksien esille tuominen ja niiden hallinnan tärkeys korostui. Omavalvontasuunnitelman kokoaminen osoittautui yllättävän suuritöiseksi, sillä se koostui useista osa-alueista ja siihen tarvittava materiaali oli etsittävä eri asiakirjoista. Henkilökunnalla oli myös omavalvontasuunnitelman kannalta hyödyllistä kirjoittamatonta tietoa, joka oli muokattava kirjalliseen muotoon. Koemme tehneemme tärkeää työtä, sillä omavalvontasuunnitelman myötä kaikki tarvittava tieto on nyt yksien kansien välissä helposti saatavilla.

Työskentely päiväkodin ulkopuolisina toimijoina toi omat haasteensa. Vaikka päiväkoti toimintaympäristönä oli tuttu, eivät kaikki käytännöt kuitenkaan olleet meille niin selkeitä. Tämän vuoksi menettelytapojen ja toimintaohjeiden kattava kuvaaminen omavalvontasuunnitelmaan oli ajoittain hankalaa. Käytännön tiedosta ja kokemuksesta olisi ollut hyötyä. Koemme ulkopuolisina toimimisen myös hyväksi asiaksi. Pystyimme tarkastelemaan päiväkodin toimintaa puolueettomasta näkökulmasta ja samaistumaan ulkopuolisen lukijan rooliin. Pyrimmekin kokoamaan omavalvontasuunnitelmasta ymmärrettävän sekä helppolukuisen ja mielestämme onnistuimme tässä tavoitteessamme. Myös päiväkodin henkilökunta on joutunut tarkastelemaan omaa toimintaansa joutuessaan selittämään ja perustelemaan meille joidenkin toimintaohjeiden sisältöä tarkemmin.

Olemme kaikilta osin tyytyväisiä omaan työskentelyymme ja yhteistyön toteutumiseen. Ilman toimivaa yhteistyötä omavalvontasuunnitelmasta ei olisi tullut näin kat-

tavaa. Avoin yhteistyö mahdollisti molemminpuolisen palautteenannon, jonka pohjalta päädyimme lisäämään omavalvontasuunnitelmaan kohtia, joita Valvira ei määräyksessään vaatinut, mutta jotka päiväkotiki koki toiminnassaan tärkeiksi. Steinerpäiväkotiki Pajulintu halusi omavalvontasuunnitelmaan kirjattujen toiminta- ja menettelyohjeiden kuvauksista riittävän laajoja sekä kattavia, jotta niiden avulla voitaisiin tuoda esiin heidän tekemänsä työn laadukkuutta ja siihen sitoutuneisuutta. Tämä edellytti myös meiltä paneutumista sekä sitoutumista omavalvontasuunnitelman huolelliseen toteutukseen.

Opinnäytetyön työstämisen aikana olemme kohdanneet myös haasteita. Itsensä motivoiminen työn tekemiseen on ajoittain ollut vaikeaa ja välillä työn valmistuminen on tuntunut erittäin kaukaiselta ajatukselta. Työskentelyämme olisi myös saattanut helpottaa jo olemassa olevaan omavalvontasuunnitelmaan perehtyminen. Valmiiseen omavalvontasuunnitelmaan ei kuitenkaan ollut mahdollista tutustua, sillä yksityisiltä sosiaalipalvelun tuottajilta ei ole sitä ennen 1.9.2012 vaadittu. Valmiista omavalvontasuunnitelmasta olisi mahdollisesti voinut saada vinkkejä siitä, millä omavalvontasuunnitelman tulisi näyttää ja millainen sen pitäisi olla. Omat paineensa työskentelylle on tuonut myös ajatus siitä, että tekemämme työ voi toimia päiväkodin markkinointivälineenä ja se on julkinen asiakirja, joka on kaikkien saatavilla.

Omavalvontasuunnitelma on päiväkodille tärkeä työväline, mutta siitä ei ole hyötyä jos sitä ei päivitetä säännöllisesti. Se ei saa olla olemassa vain siksi, että se vaaditaan, vaan sitä on käytettävä ja sen mukaan toimittava. Jotta omavalvontasuunnitelman tarkoitus toteutuisi, henkilökunnan on oltava valmiita arvioimaan sekä kehittämään omaa toimintaansa ja tarkastelemaan työnsä laatua kriittisesti. Toimintaa ei voida kehittää ilman arviointia. Toiminnan arvioinnissa on tärkeää huomioida asiakasnäkökulma ja täten toteuttaa arviointia yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa. Työyhteisön on oltava valmis ottamaan palautetta vastaan ja reagoimaan siihen.

Koemme sosionomi (AMK) – tutkinnon tukevan hyvin omavalvontasuunnitelman työstämisessä ja päivittämisessä tarvittavaa tietotaitoa. Koulutus painottaa asiakasnäkökulmaa, ammatillista vuorovaikutusta sekä kehittämistyötä, jotka tulevat vahvasti esiin omavalvontasuunnitelmaa ja omavalvontaa toteuttaessa. Omaval-

vontasuunnitelma painottuu asiakastyön turvallisuuteen ja laatuun. Tärkeää on tuntea hyvät ja laadukkaat menettelytavat ja toimet, joita toteuttaa asiakastyössä.

Mielestämme omavalvontasuunnitelmaa koskeva lakimuutos on tarpeellinen, sillä se painottaa yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan omavalvontaa sekä vastuuta. Sen avulla voidaan ennaltaehkäistä virheitä, kehittää toimintaa asiakaslähtöisesti ja varmistaa palvelujen laadukkuus. Yritimme miettiä olisiko jokin omavalvontasuunnitelman osio erityisen tärkeä, mutta mielestämme omavalvontasuunnitelma on kokonaisuus, jonka kaikki osat täydentävät toisiaan. Sen vuoksi jokaiseen osioon oli paneuduttava ja kaikki osiot tehtävä huolellisesti. Mielestämme saimme toteutettua kattavan omavalvontasuunnitelman, joka on Steinerpäiväkoti Pajulinun näköinen ja vastaa heidän tarpeitaan.

Laadun ja laadun arvioinnin tulisi olla kiinteä osa jokaisen sosiaalipalvelun tuottajan päivittäistä toimintaa. Siksi toivommekin lakia vielä uudistettavan siten, että omavalvontasuunnitelman tekemistä tullaan vaatimaan laadittavaksi myös julkisen sektorin toimijoilta. Palvelun laadukkuuden tulisi olla kaiken toiminnan lähtökohtana.

LÄHTEET

- Aittokallio, M. (toim.). 7.11.2006. Steinerpedagoginen varhaiskasvatussuunnitelma. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.10.2012]. Saatavana: <http://www.vihdinsteinerkoulu.fi/site/files/includes/steinerpedagogiikka.pdf>
- Alila, K. & Parrila, S. (toim.). 2004. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:17. Helsinki:Edita.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, S. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna:Kariston Kirjapaino Oy.
- Holma, T., Outinen, M., Idänpää-Heikkilä, U. & Sainio, S. 2001. Kirkasta ja uudista laadunhallintaa – kehitä laatutalo: Opas sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Taurinen, L & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus. Oulun yliopistopaino.
- Hujala, E. & Parrila-Haapakoski, S. 1998. Laadun arvioinnin lähtökohtia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: E., Hujala & S., Parrila-Haapakoski (toim.) Näkökulmia laadun arviointiin varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus. Oulun yliopistopaino. 47-57.
- Kupila, P. 2004. Arviointi yhteisöllisenä toimintana. Teoksessa: P., Kupila (toim.) Arvioidaan yhdessä: Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi. 112-123.
- L 22.4.1999/523. Henkilötietolaki.
- L 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.
- L 14.6.2002/504. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.
- L 29.4.2005/272. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.
- L 24.6.2010/629. Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista.
- L 22.7.2011/922. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista.
- Nummenmaa, A.R. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen – yhteistä työtä ja jaettuja merkityksiä. Teoksessa R. Ruokolainen & K.Alila (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. STM:n julkaisuja 2004:6. Helsinki. Edita.81-87.

- Outinen, M., Holma, T. & Lemipinen, K. 1994. Laatu ja asiakas: Laatu työskentely sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.
- Outinen, M. & Lindqvist, T. (toim.). 1999. Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallinta 2000-luvulle. Valtakunnallinen suositus. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö: Stakes: Suomenkuntaliitto. Saatavana myös:
<http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/muut/laadunhallinta2000.pdf>
- Portell, T. & Malin M. 2007. Taustaa varhaiskasvatuksen laatukselle. Stakes. Työpaperieita 9/2007. Saatavana myös:
<http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/T9-2007-VERKKO.pdf>
- Salmela, T. 1997. Asiakaspalautteen haaste. Menetelmiä ja esimerkkejä. Helsinki .
- Seinäjoen seudun steinerpäiväkotiyhdistys ry. 2011. Steinerpäiväkoti Pajulinnun toimintakertomus 2011.
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. [Verkkajulkaisu]. Stakes oppaita 56.[Viitattu 10.10.2012]. Helsinki: Stakes. Saatavana:
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- STM. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 9.
- Valvira määräys. 10.2.2012. Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien omavalvontasuunnitelman laatimista, sisältöä ja seuranta koskevat määräykset. [WWW-dokumentti]. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. [Viitattu 16.10.2012]. Saatavana: http://www.valvira.fi/files/tiedostot/m/a/Maarays_%20omavalvontasuunnitelmasta.pdf
- Valvira ohje 7/2012. 2.4.2012. Omavalvonta yksityisessä sosiaalihuollossa. [WWW-dokumentti]. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. [Viitattu 16.10.2012]. Saatavana:
http://www.valvira.fi/files/tiedostot/v/a/Valvira_ohje_7_2012_.pdf
- Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1 Asiakaspalautelomake

Liite 2 Omavalvontasuunnitelma

Liite 3 Läheltä piti- lomake

Liite 4 Perehdytyssuunnitelma

LIITE 1 Asiakaspalautelomake

ASIAKASTYYTYVÄISYYSKYSELY STEINERPÄIVÄKOTI PAJULINTU

ASTEIKKO:

ERINOMAINEN	ERITTÄIN HYVÄ	HYVÄ	KOHTALAINEN	HUONO
5	4	3	2	1

Pyydämme vanhemmat Teitä ystävällisesti täyttämään tämän asiakastyytyväisyyskyselyn ja palauttamaan sen to 31.5.12 mennessä päiväkodin eteisessä olevaan vastauslaatikkoon.

Kiitos! Palautteenne on meille tärkeää!

1. Miten lapsenne käsityksenne mukaan viihtyy päiväkodissa?

5 4 3 2 1

2. Miten päiväkodin asioista tiedotetaan teille?

5 4 3 2 1

3. Miten päivähoitopaikan kasvatustyö on mielestänne tukenut kodin kasvatustyötä?

5 4 3 2 1

4. Millaisia ovat vanhemmille järjestetyt vanhempainillat?

5 4 3 2 1

5. Millaisia ovat vanhemmille järjestetyt juhlat?

5 4 3 2 1

6. Mitenkä lapsenne tarpeet on huomioitu?

5 4 3 2 1

7. Saatteko riittävästi tietoa henkilökunnalta lapsestanne?

5 4 3 2 1

8. Millaiseksi arvioitte oman luottamuksenne lastanne hoitavaa henkilökuntaa kohden?

5 4 3 2 1

9. Millainen on henkilökunnan asenne lastanne ja teitä kohtaan?

5 4 3 2 1

10. Koetteko voivanne käsitellä luottamuksellisia ja vaikeita asioita henkilökunnan kanssa?

5 4 3 2 1

11. Tyytyväisyytenne lastanne koskeviin kasvatuskusteluihin?

5 4 3 2 1

12. Millainen on mielestänne vuorovaikutus henkilökunnan ja lasten välillä?

5 4 3 2 1

13. Millainen on päiväkodin sijainti?

5 4 3 2 1

14. Tyytyväisyyttenne päiväkodin siisteyteen ja viihtyvyyteen?

5 4 3 2 1

15. Millaiset ovat päiväkodin sisätilat?

5 4 3 2 1

16. Millaiset ovat päiväkodin ulkotilat?

5 4 3 2 1

17. Millaiset ovat mielestänne päiväkodin Internet-sivut?

5 4 3 2 1

18. Miltä päiväkodin elämä näyttää?

5 4 3 2 1

19. Oma tietämyksenne päiväkodin asioista?

5 4 3 2 1

20. Palautteen antaminen päivähoidosta on mielestänne helppoa?

5 4 3 2 1

21. Millaiseksi koette palautteen antamisen mahdollisuudet?

5 4 3 2 1

22. Millaiseksi koette luomuruoan tärkeyden?

5 4 3 2 1

23. Tyytyväisyyttenne lapsenne päivähoitoon?

5 4 3 2 1

24. Miten arvioisitte halukkuuttenne osallistua päiväkodin eri tapahtumiin enemmän?

5 4 3 2 1

Mitä tapahtumia toivoisitte lisää? _____

Omat kommenttini ja terveiset päiväkodille.

Kommentteja, kysymyksiä ja ajatuksia mistä tahansa päivähoitoon liittyvistä asioista:

Olemme kehittämässä päiväkodin palautteenantolomaketta ja toivoisimme että vastaisitte seuraaviin kysymyksiin.

Ovatko kaikki kysymykset mielestänne tärkeitä?

Ovatko lomakkeen kysymykset tarpeeksi kattavia?

Onko mielestänne jokin kysymyksistä on turha?

Puuttuuko mielestänne jokin kysymys?

Onko lomake pituudeltaan sellainen että siihen on helppo vastata?

Millaisista asioista haluaisitte antaa mielipiteenne?

KIITOS PALAUTTEESTANNE!

LIITE 2 Omavalvontasuunnitelma

Steinerpäiväkoti Pajulinnun pyynnöstä heidän omavalvontasuunnitelmaa ei julkaista opinnäytetyömme liitteenä. Omavalvontasuunnitelman ollessa julkinen asiakirja, on se nähtävillä Steinerpäiväkoti Pajulinnussa.

LIITE 3 Läheltä piti-lomake**LÄHELTÄ PITI**

Työntekijä täyttää:

Vaarassa ollut henkilö(t):
Tapahtumapäivä ja aika:
Tapahtumapaikka (puna/kelta/vihersiipi, lepohuone, piha jne.):
Vaaratilanteen kuvaus (yksityiskohtainen kuvaus miten läheltä piti tilanne tapahtui):
Mitä olisi voinut tapahtua?
Mistä vaaratilanne johtui? Miksi?:
Ketkä olivat paikalla?

Työntekijä ja esimies täyttävät:

Miten vastaava tapahtuma/tilanne voitaisiin jatkossa välttää?	
Sovitut toimenpiteet, aikataulu, vastuhenkilö:	
Päivämäärä ja allekirjoitukset:	
_____ Työntekijän allekirjoitus	_____ Esimiehen allekirjoitus

LIITE 4 Perehdytysuunnitelma**STEINERPÄIVÄKOTI PAJULINNUN
PEREHDYTTÄMISSUUNNITELMA**

Perehdyttämissuunnitelma on suunniteltu työntekijän työvälineeksi ja työntekijä on itse velvollinen huolehtimaan tarvitsemastaan perehdytyksestä ja sen riittävydestä.

Työntekijän nimi	
Tehtävänimike	
Työpaikan osoite	
Työpaikan puhelinnumero	
Perehdyttäjä/ohjaaja	

TOIMENPITEET	PÄIVÄMÄÄRÄ
PEREHDYTYKSEN	
Perehdytyskansio	
STEINERPÄIVÄKOTI PAJULINTU	
Vaitiolovelvollisuus ja Rikosrekisteriote	
Toiminta-ajatus, arvot ja laatu	
Toimitilat, piha ja ympäristö	
Päiväkodin historia	
Yhdistys ja hallitus	
Ostopalvelusopimukset	
Yhteistyökumppanit	

HENKILÖSTÖ	
Henkilöstö ja työtehtävät	
Työvaatetus/pukeutuminen	
Henkilökunnan tilat, pukukaappi ja avaimet	
Puhelimen käyttö (työasiat, yksityisasiat)	
Henkilökohtainen hygienia ja siisteys	
TYÖN KUVA	
Päiväjärjestys ja työn jakaminen	
Ulkoilu ja järjestys	
Retket	
Yhteistyö perheiden kanssa	
Talon sisäinen hygienia, siisteys ja järjestys	
Keittiö osana päiväkodin toimintaa	
Toimintakertomus	
TYÖAIKA	
Työaika ja sen seuranta	
Ruokailu- ja kahvikäytännöt	
Palkkaus ja palkan maksaminen	
Lomat, sairauspoissaolot ja poissaolosta ilmoittaminen	
PTYtes	
Työterveyshuolto	

TURVALLISUUS	
Turvallisuuskansiot	
Turvallisuusohjeet	
Paloturvallisuusohjeet	
Ensiapukaappi	
Pelastussuunnitelma ja hätäpoistumistiet	
Tapaturmat ja vakuutukset	
Päiväkodin sulkutoimenpiteet ja hälytysjärjestelmä	
OMAVALVONTA	
Omavalvontasuunnitelma	